THE VELIYYUDDIN TELHIS: NOTES ON THE SOURCES AND INTERRELATIONS BETWEEN KOÇI BEY AND CONTEMPORARY WRITERS OF ADVICE TO KINGS

by
RHOADS MURPHEY

Burada neşrettiğim metnin yazarı ve yaşadığı tarih ortamı hakkında VIII. Türk Tarih Kongresinde kısaca bilgi vermiştim. Burada metnin tespitinden başka noksan olsa dahi, bu tür literatürde belli başlı temaların başka kaynaklarda nasıl bir ifade ile geçtiğini işaret etmeğe çalıştım. Tabiidir ki diğer metinler neşredilmedikçe, *nasihatü's - selatin* literatürünün Osmanlılarda nasıl ortaya çıktığını ve nasıl geliştiğini tam manasiyle anlamaya ve karşılaştırmaya imkân yoktur. Fakat hiç olmazsa belli başlı konularda bu gibi telhisleri yazanların hangi kaynaklardan istifade ettiklerini Veliyyüddin telhisiyle koyduğum notlar çerçevesinde göstermeğe gayret ettim. İleride bu konuda yeni çalışmalar yapıldığı ve diğer Osmanlı *nasihatü's - selatin* tipi eserler ilmî bir şekilde basıldığı zaman, bu müelliflerin fikir bakımından nasıl birbirine bağlı oldukları ve ne şekilde birbirlerinden yararlandıkları daha açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Burada makaleye eklediğim iki metnin mahiyeti ve muhtevasından kısaca söz etmek isterim. Birincisi Veliyyüddin Kitaplığında bulunan telhislerdir. Bu telhisler İstanbulda Bayezit Devlet Kütüphanesi Veliyyüddin yazmaları arasında 3205 numaradaki mecmuanın 96. ile 106. varaklarında bulunmaktadır ve on taneden ibarettir. Bunlardan üç tanesi 1939 de M. K. Aksüt tarafından yayınlanan *Koçi Bey Risalesi*'nde yer aldığı için bunları burada tekrar vermeği gerekli görmedim. Şimdiye kadar hiç bir yerde basılmamış olan yedi tane orijinal telhisin metinlerini ve İngilizce özetlerini burada vermekteyim. İkincisi Cevdet Telhisi. Bu telhis Istanbul'da Belediye kütüphanesi Muallim Cevdet Yazmaları K52 numarada bir kağıt üzerinde bulunmaktadır. Koçi Beyin telhisleriyle olan yakın münasebetini göstermek maksadiyle bu telhisi de ilâve ettim. İlişkiyi tespit etmek için sa-

dece metni koymayı yeterli gördüğümden İngilizce özetini yapmadım. Elimizdeki bu tek nüsha bir çok yanlış ve atlamalar ihtiva etmektedir. Başka nüshalar ortaya çıkmadıkca bir düzeltme imkânı yoktur fakat bazı açık hatalara notlarda işaret olundu.

In paper presented to the VIIIth International Congress of Turkish History the question of the authorship of the ten *telhis* taking up folios 96b - 106b in the *mecmua* of the Bayezid Devlet Library, Veliyyuddin collection number 3205, was briefly discussed [1]. The purpose of the present paper is first of all to present the complete text of the *telhis*, excluding the three *telhis* which appear in Aksüt's publication of Koçi bey, accompained by an annotated English summary outlining in brief the main topics dealt with by the author. Secondly, by indicating in detailed notes accompanying the text parallel passages in advice literature of a nearly contemporary date which address the same questions raised in the Veliyyuddin *telhis*, to establish at least a primitive means of tracing through what sources and channels various reform sentiments found their final expression. The real comparative work however can only begin when all of the available texts are published [2].

SUMMARY OF THE VELIYYUDDIN TELHIS

Telhis No. I: On the Measures which God Willing are most beneficial and best for the State.

1 — No more than four senior vezirs should be appointed at the same time.

[1] A partial description of the contents of the Veliyuddin Manuscript number 3205 follows below:

Folios 1-33B Kitab-i nurname, al-mutercim 'an kitâb-i mişkât al-envâr. According to Babinger, *Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig 1927, p. 123, this was translated into Turkish in 1012/1604 from an original work of Ghazali in Arabic by a certain Ca'fer Bey.

Folios 34b-160b, short selections from Mustafa Âli, Sarı 'Abdullah and others mostly in the form of proverbs or passages excerpted from longer works of Advice to Kings.

Folios 160b-171b; Münşeât-i Veysî Efendi

Folios 171b-203a: Münşeât-i İlahî Efendi

[2] See below note twenty.

2 — The imperial council (*divan*) should be convened four times a week, with the Sultan in attendance at least once every two or three weeks.

3 — Suitable husbands should be found for each of the Sultan's daughters. What the author implies here is that while the Sultanas remained at court they were both a burden on the treasury and liable to interfere in matters of state.

4 — The number of imperial gatekeepers (*kapucu başı*) should be reduced from seven to four.

5 — The coinage should be standardized and new mines be opened to production.

6 — Ostentation should be forbidden. Each class should dress according to its station and swords should be made not of silver but ordinary sharp steel.

Telhis No. II — On the Assigning of Offices to their proper owners and the necessity of refraining from excessive reassignment or changing of offices [3].

1 — Provincial governor generals should be given long term appointments. Without permanent secure positions, the *beys* are liable to resort to injustice and when injustice prevails the people are in discomfort and the country is in distress and disorder.

2 — The governor generals should be guaranteed the revenues assigned to them in the accounting registers (*icmal defteri*) and protected from the diversion of these revenues to other purpose whether through assignment as freehold property (*mülk*) or to meet the expenses of maintaing a garrison (*ocaklik*). The author argues that if the governors were given back their traditional means of support, with

[3] This question of frequent transferal and short tenure of office continued to be a main grievance among the so - called "rebel governors" and the reformist group throughout the period which followed the composition of Koçi Bey's *Risale*. For two instances where the principle of minimum three year terms for *beylerbeyis* was proclaimed see Naima IV, 274, İstanbul 1283, in connection with Varvar Ali Paşa's "rebellion in" 1058/1648, and Naima V, 199, İstanbul 1283 referring to İbşir Mustafa Paşa's "kanunname" from the year 1062/1652. In addition Ali devotes a section of his *Nasihatu's - Selatin* to this question. The *on altıncı lazime*, (Fatih MS, fol. 63a-65a) begins with the following words: "erbab-i menasibin 'azlı ve hidemât-ı mebrurenin refi' mukarrer olduktan sonra ekabir ricasiyle yine menasıb verilme..."

strong warnings to refrain from the practice of *devir*[4] to supplement their incomes, their revenues would be sufficient to meet their expenses and they would not be tempted so much to extort from the peasantry.

3 — There should be checks on the orders of the *defterdars*. Traditionally each order was received by at least three *defterdars*, and then recorded in the *divan* registers by *mukataacılar* and *muhasebeciler* (tax - farm accountants and finance deparment clerks). However since the the year 1015/1606-7 when Sultan Ahmed named Ekmekcizade Ahmed Paşa *defterdar* with the rank of *vezir*, *defterdars* were empowered to issue orders without any checks, a fact which grave rise to many abuses. The author therefore concludes that henceforth *defterdars* should not be granted the rank of *vezir* Like the *defterdar*, the *Nişancı* (Chief of Chancellery) should be appointed not by virtue of his position or rank but for his understanding of the spirit of the law. (*şer'-i şerife ve kanun-i münife mugayir olan evamiri teşhis edip islaha kadir olan kimesne...*). The *nişancı* should be chosen from among those having served either as secretaries in the imperial divan or from among the former *reis al - kuttab* (chief secretary in charge of foreign affairs). As in the case of the *defterdar*, the rank of *vezir* should not be granted to *nişancı* since as the author states these are high offices in which to serve is honor enough without need for false elevation.

Telhis No. III — On the Importance of detailed registry (*Ru'us*) of all assignments to posts of former pages in the Sultan's Privy Chamber.

1 — To avoid disputes and unjust dismissals the former positions and exact date of promotion of all the Sultan's palace staff should be carefully recorded in the appointments register.

2 — No dismissal should be made without good cause before the alloted term has expired. Whereas the proper term for *kadıs* normally should have been two years the author complains that they were commonly changed every eighteen months.

3 — The number of *timarlı Müteferrika* (sons of the Elite), *çavuş* (imperial messengers) and *divan katibleri* (council secretaries) should

[4] "devir". For a more complete documentation of exactly what forms this abuse took see H. İnalcık, "Adâletnâmeler", No. X dated Receb 1 1018/September 30, 1609, in Belgeler II/3-4, (1967), pp. 49-142.

be frozen at between six and seven hundred, and their *berats* should also be duly registered by the governor generals.

The subject of complaint in this telhis is the serious lack of order which existed in the records of timar assignments. Taking advantage of the confusion *vezirs* were able to assign timars to members of their own household even when these timars were not vacant or when their tenure was disputed. Examples of simultaneous claims to identical timars and the loopholes in their registry through which false claims were made can be found in abundance in the *yoklama* and *tahvil kalemi* regsiters of the period housed in the *Başbakanlık* archives in Istanbul. The prevention of these false claims and the organization and updating of the confused timar records was a major policy goal during Murad IV's reign. Some of the measures which were taken to achieve this goal will discussed along with the summary of *telhis* numbers six and seven.

Telhis No. IV — On the Necessity of Reassigning to their just possessors the Properties unlawfully converted into private freehold (*mülk*) and mortmain Estates (*Evkaf*)

The question of illegally acquired estates was foremost in the minds of writers of advice to kings. The reason for its importance goes back to the Persian theory of the circle of justice which holds that the state is upheld by justice and justice by soldiery, which depended on a full treasury for its support. Therefore the process of diversion of properties formerly belonging to the Imperial Domain (*Hevass-i Hümayun*) into private hands was a phenomenon which caused these authors great concern. In this *telhis* the problem of palace favorites taking an inordinate share of the state's sources of revenue is emphasized. It is the author's contention that the properties would be better used to maintain troops. In other words the integrity of the *kılıç* timars should be preserved and not be allowed to be assigned as retirement settlements (*arpalık*) to former *kapucu başıs* (Gatekeepers at the Imperical Palaces) or as pocket money (*paşmaklık*) for other palace favorites. To underline his point the author gives the example of four estates whose excess revenues after expenses alone would be sufficient to arm and maintain a force of three thousand fighting men. The four estates singled out for comment by the author were:

1 — The *vakf* of Mihrimah Sultan whose excess revenues (*zevaid*) amounted to ten million *akçe*.

2 — The *vakf* of Rustem Pasa whose *zevaid* also amounted to ten million *akçe*.

3 — The *evkaf* property of Mehmed III's *Dar al-Sa'adet ağası* (Chief Eunuch of the Harem) Mehmed Ağa assigned from the customs revenues of Silistre which amounted to one and a half million to two million *akçe*.

4 — The *evkaf* property of Mehmed III's *kapu-agası* (Chief Gatekeeper) Gazanfer Aga assigned from the revenues in Kesendire near Selaniki which amounted to thirteen million *akçe*.

In addition the author complains of the practice of assigning former *timars* as private freehold to the Sultan's favorites (*mukarrib*) and members of various *vezirs*' households, stating that merely to satisfy the whim of two hundred men it was not right to put into jeopardy the military preparedness and financial solvency of the whole empire.

Telhis No. V: On the Importance of Securing the Confidence of the People in the Firmness of the Ruler's Decisions.

The underlying subject of this telhis is again the reform of the corrupt *timar* system. As indicated in the *telhis by* the phrase—

> "sepetlerde olan ziamet ve timarları erbab-i istihkaka tevzi' eylemesine ve gediklüler'in ref' ine ve sefere me'mur olmalarına ferman-i ali-şanları sadır edip—".

Sultan Murad IV had already taken affirmative action to try to remedy the situation, but the author was concerned lest he waver in his purpose and make exceptions to the guidlines set forth in his *ferman* thus undermining the effectiveness of the new regulations. The author therefore lays great emphasis on the Sultan's standing by his word and being firm (*sabit-kadem*). He further praises the Sultan for his refusal to be influenced by the requests of Ca'fer Paşa, Chief Admiral 1632 - 1634.[5] Ca'fer Paşa had apparently asked that an

[5] The phrase "hala kapudan olan Ca'fer Paşa" makes it possible to date the composition of the Veliyyüddin Telhis somewhere between the years 1041-44/1631-34. Two *tershane muhasebe defterleri* from the Başbakanlık archives in Istanbul make it clear that Ca'fer Paşa was still admiral at least as late as the last part of May 1634. The first register, *Maliyeden Müdevver Tasnifi* No. 981 covers the expenses on naval preparations from 8 Cemaziül'-ahir 1042/December 23, 1632 to 19 Zi'l-

exception to the rules governing timar assignments be made in favor of his *kethuda* (steward). The author points out the dangerous precedent which an exception in this case would have set. In the remaining part of this *telhis* the author returns to the subject of the importance of reforming the timar system by making reference to the necessity of maintaining the strength of the provincial timar - based army as a balance to the growing influence and numerical strength of the Janissaries in the capital. The author points out that when the provincial timar - based army was maintained at a minimum level of seventy to eighty thousand men the Janissaries, amounting to no more to ten thousand infantry men, were of necessity obedient to the wishes of the army commanders. However once the timar-based army was allowed to deteriorate and through misappropriation of *timar* revenues and other causes its numbers declined, the army commanders had no numerical force to back up their orders and were obliged to cater to the wishes of the now dominant Janissaries. It was therefore imperative claimed the author that the sultan remain firm in his intention to reform the abuses in the timar system and stand firm by the decisions already promulgated in his *ferman*. The content of this *ferman* is spelled out in *telhis* numbers six and seven dealing with the orders sent to Hüseyn Paşa for the inspection of Rumelia [6].

Telhis No. VI: On the Imperial Order to be sent to the local timariots (*ocak - oglu*) of Rumelia.

Timars should be granted as a reward for faithful service to the sons of local sipahis and not set aside as favors to personal acquintances

hicce 1042/June 27, 1633, while the second register, *Maliyeden Mudevver Tasnifi* No. 980 covers the period gurre-i Receb 1043/January 1, 1634 to gurre Zi'l - hicce 1043/end of May 1634. According to Naima, Vol. III, 211-12, Istanbul 1280, he continued to hold the post of chief admiral until Safer 1044/late June or early July 1634. His mediterranean campaign is briefly described by Katib Çelebi in *Tuhfet'ul-kibar fi esfari'-l-bihar*, Istanbul 1329, p. 112.

[6] This Hüseyn Paşa is referred to in Naima III, 134, Istanbul 1283, as having been entrusted with the general inspection of Rumeli in the year 1042/1632. According to Topçular Kâtibi, fol. 272b, he was assigned to this duty at the time of the *ayak divanı* in May 1632 although he did not begin fulfilling the office until his arrival at Sofya after having summoned all of the *timar* and *ziamet* holders into his presence at the beginning of Rebiü'l - ahir 1042/mid - September 1632. For further detail on the exact nature of his instructions see note twenty - four below.

of influential men at court or other unqualified persons[7]. The author suggests that in order to prevent unjust dismissal from a timar living, the travel expenses to Istanbul (*harc-i râh*) of legitimate claimants should be met by the *divan* and furthermore the governor general responsible for unjustly dispossessing a rightful timar holder should be properly punished. Also in order to insure that those who were assigned timars were indeed local *sipahi's* sons each assignment should be witnessed by the local commander (*alay-bey*) and a number of legitimate timariots and *zaims* of the same region[8].

In order to prevent illegitimate claims from outsiders gaining credency the further precaution of listing the physical characteristics of the timar holder in his *berât* of assigment was practiced.

Telhis No. VII: On the Necessity for the Ordering of the timars in the Anatolian Provinces[9a].

[7] That revenues set aside for advancing the progress of the *gaza* should be thus misappropriated was considered a grave sin. This concept of *mal-i mukatele* is referred to in the Fatih 3497 manuscript of Ayn-i 'Ali in a fetva of the Seyhü'l-Islam Sunullah Efendi :

"bu mesele beyanında cevap ne vechiledir ki ba'zı kimesneler mal-i mukatele 'add olunan ziamete ve timarların nicesin birer tahrik ile alıp zabt edip her sene mahsulların ekl u bel' eyleyip, mukabelesinde ne sefere gidip ve ne halife ve vekilin rızasíyle seferden kalıp beytü'l-mala hiyanet eylese — tımarların ihrac edip ahara verdirmeğe sebeb olsa nice kimesnenin ol suretten rızkın kat' etmeğe sebeb olmağla 'indallah âsim olur mu? El-Cevab: Olmaz. İhmal ederse âsim ve hain olur. Öyle zalim ve hainlerin rızkı değil ırkı kat' olunmak gerektir. Aldıkları dahi beytü'l-mala redd olunmak lazımdır".

This concept of timars granted in *return* for fighting for the faith was also known under the name of *mal-i mukabele*. See Ayn-i Ali *Kavanin* — page 61.

[8] According to the author of the Kanun-i Sultani folio 135a, the traditional number of witnesses was twelve, two *zaims* and ten timariots residing in the same district.

[9a] It is clear by the tenor of the discussion in the *ayak divanı* of May 1632 (see note 10 below) that Murad IVth was determined to make an attempt empire-wide at reforming the corrupt timar system. With this view in mind, in addition to Hüseyn Paşa's inspections in Rumeli, wide ranging inspections were carried out in Anatolia as well under the guidance of the Beylerbeyi of Anatolia Mehmet Paşa. *Tapu Defteri* number 756 in the Başbakanlık Archives in Istanbul indicates that 5,312 timar holders' *berats* were renewed at that time. According to Koçi Bey (Aksüt, p. 99) the Eyalet of Anadolu should have contained 7,300 *kılıç timars*. Nevertheless, that extensive inspections were indeed carried out is demonstrated clearly by a passage in Topçular Kâtibi's history which lists the areas which were covered during the Anatolian timar inspections of 1632:

In conjunction with the inspection of Rumelia plans were also made for a *yoklama* in Anatolia. However in view of the powerful position of certain groups, in particular the Janissary clique in Istanbul, who were opposed to these measures, the author recommends that the inspections be undertaken progressively rather than simultaneously. He argues that after having ordered the timars in the Rumelian provinces during the first part of the year, that is until the first part of May, the *Ruz-i Hıdr*, the governor General of Rumelia could then proceed with a trustworthy and full troop of men to attend to the affairs of Anatolia without fear of opposition.

Having thus summarized seven of the *telhis* of the Veliyyuddin manuscript, a word should also be said about the common goals and intellectual biases shared by seventeenth century Ottoman writers of Advice literature. The inescapable fact of Ottoman decline and the general military setbacks beginning at the first part of the century gave rise to what can be referred to as a kind of "crisis atmosphere". The climate of self - criticism and reassessment of basic values which dominates the reform literature of this period is strongly influenced by these political developments.

From the earliest examples in Middle Eastern literature of Advice to Kings moral ethics and political theory were closely bound one to the other. The fate of the state was thought to have been dependent on the moral virtues of the ruler. The just ruler's state flourished while the state ruled by a tyrant was doomed to destruction. A similar moral overtone dominates the Ottoman reform literature of the seventeenth century though in this case it seems that the authors concentrated not only on the moral qualities of the rulers, but also bemoaned the general decline in public moral standards. The revulsion against ostentation (*ziynet*) and bribery (*rüşvet*), and the expression of the desirability of maintaining social distinctions (*yerlu yerinde*) which are repeated over and over again in the reform literature are further indications of this moral emphasis. There seems to be a con-

"Anadolu eyaleti mir-i miran vezir Mehmed Paşa eyaletlerinde Kütahya sahrasında züema ve erbab-ı timarlar mevcutlarin yoklayıp mahlûllerin ihrac ederler. Ve Karaman beylerbeyisi Dilaver Paşa da Konyada züema ve erbab-ı timarları mevcud yoklayıp, cedid berat ederlerdi. Ve Haleb ve Şam ve Trabzon dahi Erzerum yoklanır ve Diyarbekirde yoklama ve Ekrad beylerbeyileri ve Rakka eyaleti yoklanırdı." (Topçular Kat.. fol. 273a).

sensus among the authors that in addition to administrative reforms there existed an equal need for a spiritual reformation. The *gazi* ethic which had so strongly motivated the consciousness of the people during the age of expansion, was now eclipsed after the setbacks in the wars with Austria and Persia. As a result the authors of this period were seeking a kind of spiritual regeneration, a new ideal to bind society together. Interestingly enough, the historian Solakzade wrote a book of advice to kings around 1640[9b] in which he gives voice to the complaint that the values of the past had been lost and that his contemporaries were concerned only with personal advancement and thé amassment of wealth rather than with the interests of the Muslim community as a whole. This sense of loss vis à vis the Golden Age of the past is also evident in the constant appeal among writers of Advice literature for a return to the "kanun-i kadim", the old order of the time of Süleyman the Magnificient when society functioned as a harmonious whole, each citizen performing his alloted task without undue ambition to rise beyond the limitations of his class. This concept of *had*, a carefully defined hierarchical station in life for all, the observation of which caused society to function harmoniously, and the transgression of which caused the unbalancing of the spheres, social unrest, loss of discipline and social disorder, is the central governing philosophy of the Ottomans formulated by the Sultan's advisors belonging to the professional secretarial (*katib*) class. The normative intellectual predispositions of this class of advisors to men in authority gives a characteristic stamp to the numerous works on reform in seventeenth century Ottoman literature.

بيك اوتوز ايكى سنه سنده على و تيرة النصح پادشاه عالمپناه حضرتلرينه
اولان تلخيصاتدركه فاتح روان (و) بغداد اولان سلطان مراد رابع در.

دولتلو و سعادتلو پادشاه عالمپناه حضرتلرينك ركاب همايون سعادتمقرون لرينه عرضحال
بندهٔ بيوجود بودركه بو دولت عليه‌نك تصحيحى بابنده بوندن اقدم سدهٔ سنيهٔ شهريارى يه
كستاخانه رفع اولنان عرضحال صداقتمآلده حدّم اولميان بعضى احوال يازمغه جرئت ايده‌ميوب
الحق مرّ موجبنجه كلام حق مبادا اجى كله ديو بعضى اموره تصريح محلنده اشارت ايله

[9b] See H. Sorweide, VERZEICHNIS, DER ORIENTALISCHEN HANDSCHRIFTEN IN DEUTSCHLAND, Turkische Handschriften Vol. XIII/3, No. 126, MS Or. Oct. 1958, part 3, fol. 125b-172b.

اکتفا و نیجه مهماته ایما اولنمشیدی . اما بو بندهٔ ناتوان بو خاندان بلند ایوان جلیل الشانك
پروردهٔ نان و نعمتی و دولتلو پادشاهمك یدی اتادن برو چاکرزادهسی اولوب نوبهار شبابدن
خزان شیخوخته کلنجه غزوات و مصافلرده دین و دولت اغورینه نیجه کوششلر اتمش پیر و
امکدار قوللری اولمغین (96B) اول تصریح اولنمیوب زیر پردهٔ خفاده قلان بعضی اموری
دخی پایهٔ سریر اعلایه رفع اتمك خصوصنده دائما اندیشهمند اولوب لکن اقدام و جرأت
ایدهمزدم بوندن اقدم شوکت و سعادت ایله یالیده واقع اولان قصر معلاده اتدکلری دیوان
معدلت عنوان میمنت نشانده بو ذرهٔ ناچیز دخی حاضر ایدم[10]. اول وقت شریف و روز
سعیده انتظام احوال عباد اللهه متعلق پادشاهمدن صدور اثار جمیلهٔ شاهانه و کوشش بسیار
پادشاهانه اکر ضبط و ربط مملکة متعلق اکر اجرای احکام شریعته متعلق کمال وقوف
و شعورلری و حمایت ناموس سلطنته متعلق سعی موفورلری و رعایا و برایا فقراسنه فرط
شفقت و مرحمتلریکه عامهٔ عالمه بو تدبیر دلپذیرلری تأثیر ایدوب حیران اولمشمدر . نهال نازنین
عمرو دولتلری کلشن سرای دهرده مدی الایام دائم و باقی اولمق دعاسن هرکس ذمتنه فرض
عین ایلمشدر . بو عقل و فراست و بو تدبیر امور مملکت ملك و ملت شهزادهلك عصرنده
نیجه ییللر سنجاق تصرفی ایله احوال عالمه وقوف تامی اولان پادشاهان سلفده کورلمامشدر دیو
هرکس دائرهٔ حیرت و تعجبده قالدیلر . جناب جهان آفرین جل شانه دائما طبع همایونلرین
خیرلره توفیق و رای دلپذیر و تدبیر مهر تأثیرلرین همواره تأیید ایلیه سعادتلو پادشاهمدن
بونجه اثار جمیله مشاهده اتمکله بو عبد ذره سان دخی تکرار عرضحاله جرأت ایدوب مرتبهٔ
اهمالده قالان بعضی اموری دخی مهما امکن سررشتهٔ تفصیله چکوب سدهٔ سنیهٔ سعادتپناهه
رفع (97A) ایلدم[11]. پادشاهلر کرم و احسان معدنیدر کستاخلق دخی اتدم ایسه ساحهٔ
عفو شهریاری واسعدر امید وارمکه مظهر عفو و عنایتلری اولام . باقی فرمان پادشاه کشورستان
حضرتلرینکدر .

[10] This *ayak divanı* took place on the twentieth of Zi'l-Kade 1041/May 10, 1632 and is described by Naima III, 106-113, Istanbul 1283, and by Topçular Kâtibi, fol 272b et. seq A copy of the *Hat-ı Humayun* issued at the conclusion of this meeting is recorded by Naima III. 113-115, İstanbul 1283.

[11] In this passage the author makes reference to an earlier report submitted to the Sultan. Since Koçi Bey was one of several authors all drawing on the same reform ideas and stemming from the same intellectual milieu it is difficult to establish with certainty to which report the author is referring. The author alludes to his old age (*pir u emekdar kul*) in this passage in a way reminiscent of the passage at the beginning of Aziz Efendi's *Kanun-i Sultani*, who also refers to a second report submitted to the Sultan in the following words :

"bundan akdem vüzera-i a'zam hususu ve ba'zı ahval-i paye-i serir-i devlet... 'arz ve tahrir olunmuşidi. Lâkin ulufelü kul taifesi dahi tashihi ehemm-i muhimmatdan olmağın, tekrar... cesaret olunmuştur." (*Kanun-i Sultani*, fol. 124a).

According to Röhrborn's analysis of the *Kanun-i Sultanı* in *Untersuchungen zur Osmanischen Vervaltungsgeschichte* Berlin 1974, p. 11 this work was also written in the year 1042, but as in the case of Koçi Bey the identity of the author is unclear. Although we have insufficient evidence at present to establish the exact date and authorship of the various reports it is clear that they emit from close associates in

مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان خان غازی زماننك كمالی بیاننده در .

(97A - 97B) .

(See Ali Kemal Aksüt; *Koçi Bey Risalesi*, Istanbul 1939, Telhis No. XVI, pp. 61 - 62).

مرحوم جنت مكان سلطان سلیمان خان غازی زماننده اولان اختلالی بیان ایدر .

(97B - 99A) .

(See Ali Kemal Aksüt; *Koçi Bey Risalesi*, Istanbul 1939, Telhis No. XVII, pp. 63 - 64).

I

انشاء الله تعالی دین ودولته انفع واولی اولان قضایادر .

شوكتلو سعادتلو پادشاه عالمپناه حضرتلرینك ركاب همایونلرینه عرض بندهٔ نیكخواه اولدر كه ممالك اسلامیه‌نك او‌لكیدن زیاده نظام و انتظامی بعنایة الله تعالی مهابتلو پادشاهمك جزئی تقید همایونلری ایله حاصل اولور . همان اسبابنه تشبث لازمدر . حق جل و علا نشأهٔ انسانیه‌یی دورت عناصردن تركیب اتمشدر و انبیای اولوالعزمه درت كتاب تنزیل اتمشدر و حضرت سلطان انبیا قافله سالار اصفیا محمد المصطفی صلوات و سلامه چاریار كزین اختیار ایلمشلردر . ائمهٔ دین دخی دورت مذهب اختیار اتمشلردر . ظاهر بودركه عددی عند الله قریب كثرت و وحدت بیننده بر عدد اولمغله بونده بر سر حكمت مكنوز و مخفی سر جمیل ملحوظدر . بناء علیه سلاطین سالفهٔ مهر اشتهار دورت وزیر روشن ضمیر اختیار ایدوب و بو دورت وزیری بنیان چرخ استوار دولتلرینه ركن متین اتمشلر ایدی . و دورت دیوان [12] و اوج دفتردار و بر نشانجی كه دورت اولور و دورت قپوجی باشی و دورت آو اغالری اختیار ایدوب سكهٔ همایون دورت اوزرینه كسدرمشلر ایدی . آكا بناء دفتر اجمالده دورت

government circles and represent perhaps even the co - operative efforts of several officials who discussed together cures for the empire's administrative ills and submitted their recommendations for the Sultan's consideration.

[12] The sense here requires that one read "dört vezir" rather than the "dört divan" which is written. That the copyist of the Veliyuddin telhis was extremely careless is immediately clear from a comparison of the text of the three additional *telhis* as published by Aksüt and as they appear in the Veliyyüddin manuscript. On folio 97a of the Veliyyüddin text for instance (see Aksüt Telhis No. 11, pp. 61-62) the copist leaves out an entire phrase which renders the meaning of the sentence unintelligible. Even the title at the beginning of the Veliyyüddin telhis on folio 96a reads "bin otuz iki senesinde olan telhisat" whereas it is clear from the references to Ca'fer Paşa and Hüseyn Paşa (see notes four and five above) that it cannot have been presented before 1042. An additional place in the text requiring emendation is indicated in note number seventeen below.

وزیردن غیری یه خاص تعیین اولنمامشدر[13] زیاده اسراف بیت المالدر . امدی سعادتلو پادشاهم
حضرتلرینه لایق و سزا اولان اولدر که مهما امکن آیین (99B) سلفی رعایت بیوروب دیوان
سعادتمقرونده دورت وزیر کامل اختیار ایدوب وزیر اعظم قوللری مستقل اولوب قانون قدیم
اوزره امور سلطنته ایچرو و طشره خلقندن کسنه یه مداخله اتدرمیوب عالمی اختلالدن
و بیت المالی اضاعتدن صیانت بیوره لر و پادشاهان سلف بنفسه دیوان ایدرلردی لکن اول
زمانلرده قول طائفه سی بو مقوله یوزه چقوب عالم مختل و مشوش اولمامش ایدی . شمدیکی
حالده اسکی دیوان خانه ده دوزیلوب تخت سعادت بخت قوریلوب دورت وزیر و ایکی قاضی
عسکر یری یاپلمق ایچون فرمان بیوریله انشاء الله تعالی یاپیلمغه بشلندقده سعادتلو پادشاه
عالمپناه حضرتلری قانون قدیمی رعایت ایدوب بالذّات دیوان همایونه چقسه کرکدر . عامه
ولولیه دوشدی . ارباب ظلم خوفلریندن پراکنده و پریشان اولملری مقرّردر اما شمدی هر کون
چقلمق مناسب دکلدر . عالم خلق قتی چوق زماندر بر مشکلی کیروب اکثری متعصب و اهل
غرض اولمشدر . اولاسی شمدیکی حالده ایکی اوج ایده چقلمقدر . انشاء الله تعالی زعامت
و تیمار ظهوره کلوب قیلج تصحیح اولوب ارباب ظلمیه دخی یأس کلدکدن صکره هر
هفته ده دورت دیوان قورلمشدر . پادشاهمك قدومی ایله مشرّف اولوب عالم یکیدن حیات
جاودانی بولور و دودمان سلطنت علیه یه متشبث اولان قانون سلف اوزره قید حیات ایله
بر سنجاق عنایت بیوریلوب سنجاقلرینه کوندره لر و زوجی اولمیان سلطانلری بر لایق
بنده لرینه ویروب سنجاقه مستحق اولنلری سنجاغی اولمیانلرك خواص همایوندن زعامتلر تعیین
بیوریلوب قانون سلفی بو طریق اوزره احیا بیوره لر و سلطانلر دخی پادشاه (100A)
زاده لردر دولت علیهٔ پادشاهیدن انلر (ه) دخی رفاهیت ایله کچنملری لازم و اهمدر لکن
اموره مداخله لری باعث اختلال عالمدر[14] و دفتردارلری و نشانجی بك وزارت ایله دکل

[13] Aziz Efendi expresses his thoughts on this subject in the following way:
"dört vezirin hassları kadimden muayyen ve defter-i icmalde mastur ve mukayyed...olup." (Aziz Efendi, fol. 129b).
"hala nagâh yeniden üç vezir dahi nasb olunub, halen hilâf-i kanun yedi vezir..." (Aziz Efendi, fol. 130a).
Just before the accession of Murad IVth the number of *kübbe vezirs* had risen to eight. In the year 1030/1621 Topçular Katibi lists the following personages as *vezirs*:
"vezir-i a'zam vezir Hüseyn Paşa, vezir-i sani Mehmed Paşa vezir-i salis Hasan Paşa, vezir-i rabi'Mahmud Paşa, vezir-i hamis Mehmed Paşa, vezir-i sadis Recep Paşa, vezir Mustafa Paşa, vezir Dilaver Paşa." (Top. Kat. 214b)
In describing the convening of the divan on the 16th. of Rebiül-evvel 1038/November 14, 1628 Naima lists nine vezirs not including the Nişancı Yusuf Paşa and the defterdar Bekir Paşa. See Naima II, 440, Istanbul 1282.

[14] A similar sentiment is expressed in *Hirz al-Mülûk*:
"lazim olan dahi budur ki eğer kerime-i mu'azeme ve eğer hemşire-i mufahhereleridir, aslen ve kat'en vüzeraya ve beylerbeyilere tevzi' buyurulmayıp dört yüz bin beş yüz bin akçe hasslar ile sancağa mutesarrıf bir namdar bey'e tevzi' buyurulup, onun dahi sancağı ser hadd'da olmayıp iç - illerde olup ber vech-i te'bid mutesarrıf ola." (*Hirz al - Mulûk*, fol. 12a).

بکلر بکیلك پایه‌سیله اولمیوب[14a] ممنوعاتدن ایدی و درکاه عالی قپوجی باشیلری عد اولنمادن
قالدی . حالا کمش زنجیرلو قپوجی باشی یدیدر اوجی قانون قدیمدن زیاده در . و سلاطین
عظامك مادامکه سکه‌سی مضبوط اولمیه خزینه‌سی و رعایاسی و قوللری اختلالدن و اضطرابدن
خالی اولماز . بر یرده آلتان اقجه بر یرده کچمیه و بر ولایتده یوزه التان غروش بر مملکتده
سکسانه کچه و یاخود رعایا یوز یکرمی یه آله خزیه یه سکسان اقجه یه ویره باعث اختلالدر
و سکه تصحیحی ممکن اولماز مادامکه معدن کماکان اشلیوب التون و کمش یردن چقمیه
انشاء الله تعالی پادشاهمك تقید همایونلری اولدقده جمله‌سی حاصل اولور و زینتی رفع ایدوب
هر کسه مقدارنه و مراتبنه کوره بر حد تعیین اولنوب ارباب سیفه کمش رخت و کمش قلیج
ممنوع اولوب بالکلیه رفع اولنوب قانون قدیم اوزره قلیجی کسکین ساده درمیان اتدرملك
فرمان اولونور ایسه دین و دولته نافعدر[15] حقیقت حال دخی بو منوال اوزره در . باقی
فرمان شوکتلو مهابتلو پادشاهم حضرتلرینك در .

II

مناصب اهلنه ویریلوب تبدیل وتغییر اولمامق بابنده‌در .

عظمتلو پادشاهم مقدما تبدیل و تغییر یوق ایدی . سلاطین سلف دخی ممالك محروسهٔ بکلربکیلر
و سنجاق بکلری ایله حفظ ایدرلردی و بر فرده ظلم اولمازدی . بعده تبدیل و تغییر اولمغله
بونجه فسادلر ظهور ایدوب ممالك اسلامیه‌دن بیك تاریخندن برو و اون طقوز ایالت النوب الی
الان (100B) دشمن النده در[16]. الحاصل بکلر بکیلره منصب مؤبد وریرلمك لازمدر و زمرهٔ
مزبوره‌نك منصبلری مؤبد اولمینجه ظلمدن ال چکمزلر و ظلم قالقمدقجه رعایا آسوده اولمیوب
ولایت معمور اولماز ولایت معمور اولمدقجه خدمت کورلمك ممکن اولماز . ایمدی دولت
علیه‌لرینه لایق و نافع بودرکه ممالك محروسهٔ اسلامیه ده واقع اولان ایالتلر و سنجاقلر سرباز
و سر افراز کزیده و شهباز یرار و نامدار شیر مردم شکار بکلره و بکلر بکیلرینه مؤبد احسان
بیوریلوب عزللری ایجاب ایدر حاللری ظاهر اولمدقجه عزل اولنمیه‌لر که هر بری عزل خوفندن

[14a] It should be read *olup*.

[15] Parallels—

a) "ve rical'den zîb u ziynet ref' olunmak evlâ ve enfa' dır" (Aziz Ef. 130a)

b) "ve vükela-i devlet'te ve 'asker'de gümüş raht ve ziver yok idi. Her birinin... iyi at ve keskin kılıç...". (Aksüt, p. 25).

[16] Parallels—

a) "ve bin beş tarihinden beru cem'an memâlik-i Islamiyye'den on dokuz eyalet yer elden gitti". (Aksüt, p. 50)

b) "bin tarihinden beru Nemçe Kıralı memalik'ten otuz kırk pare kale ile palanka alıp, haz'el - ân ellerindedir. Şah-i gümrah dahi bunca eyaletleri kabz edip yalnız Gence ve Şirvan memleketinden bir Mısır hazinesi sene'de der-i devlet'e gelip vasıl olurdu". (Cevdet Telhis, See text supra).

c) Pages 11 - 13 in Yucel's edition of the *Kitab al - Müstetab*, list all the Ottoman losses on the eastern borders with Iran.

و ملازمت مذلتندن امین اولوب رعایادن اخذ و جلب اتمیوب عدالت ایله مملکتی معمور ایلیه‌لر . زیرا بکلر بکیلری و سنجاق بکلری منصبلرنده مؤبد اولیجق رعایا فقراسن کندی اولادلری کبی حفظ ایدرلر . انشاء الله تعالی بکلر بکیلر و سنجاق بکلری قوّت و قدرت صاحبی اولیجق جلالی اشقیاسنك و قول نامنه اولان زوربه طائفه‌سنك کرکی کبی حقلرندن کلنوب دوام دولت پادشاهیده بر فرده ظلم اولنماز . و لکن دفتر اجمالده تعیین اولنان خاصلرندن بعضی خاصلری حالا خلاف قانون طرف میریدن بعضی یرلره اوجاقلق و کمیسی دخی تملیك اولنمشدر کالاول ینه کندولره خاص تعیین اولنوب هر سنجاق و ایالتی وضع قدیم اوزره تکمیل و اتمامه سعی همایون بیوریله و تنبیه و تأکید اولنه که من بعد رعایا اوزرنه چقوب دور ایلمیه‌لر هر بری مقرّ امارت و ایالتنده اوتوروب عدل و داده مشغول اوله‌لر ایچلرندن بریسی بوندن صکره ظلم و تعدّی ایدر ایسه اشد عقوبت ایله حقندن کلنه که سائره موجب عبرت اولوب بر طریق ایله زمان دولتلرنده امن و امان و هرنه مقوله خدمت همایونلری واقع اولدقده مراد شریفلری اوزره کورلمك بلطف الله تعالی میسر در . و وکلای مال اولان دفتردارلر اهل قلم و ارباب وقوف و ایراد و مصارف مفرداتن ضبط ایلمش مستقیم و دیندار کمسنه‌لر اولمق کرکدر . و دفتردارلر مقدّما وزارت پایه‌سیله اولمادن مال پادشاهی ایچون بر امر شریف یازلسه دورت بش الدن کچوب اوج دفتردار دخی برر نشان چکردی و اول یازیلان حکمی قبه التنده اولان دیوان خواجه‌لریکه مقاطعه‌جیلر و محاسبه‌جیلر در قید ایدوب اول حکمك مضمونته واقفلر ایدی و مال میری طوغری باب همایونه کلوردی بو طریقیله مال پادشاهی کتم اولنمق ممکن دکل ایدی . مرحوم سلطان احمد خان بیك اون بش تاریخنده اتمکجی زاده احمد پاشایی وزارت ایله باش دفتردار ایلدی[17]. اول زماندن برو دفتردارلر وزارت ایله اولور ایدی . بو سببدن بیت المال احوالی مختل و مشوّش اولوب ضایع و تلف اولمقدن خالی دکلدر . زیرا دفتردارلر وزیر اولمغله بر امر شریف یازلمق لازم کلدکده کندویه مخصوص بر کاتبه یازدیروب کندوسی امضاسن و طغراسن چکوب مضمونته بر فرد واقف اولمز . مقدما اولان دفتردارلر خائن و خرسز اولسه‌لر دخی بر اقچه سرقه ایلمکه قادر دکللر ایدی . لکن وزارت اولیجق مراد ایلدوکی مقداری سرقه‌یه قادر اولور . حاصل کلام دفتردارلرك وزارت ایله اولمسی بیت الماله کلی ضرر در و نشانجی اولان قوللری اهل علم و قانون شناس مستقیم و دیندار متدین و پرهیزکار کمسنه اولمق کرکدر . نشانجیلق بر بیوك امانتدر . هر ادم نشانجی اوله‌مز . نیجه مدّت دیوان همایون کتابتنده اولوب بعده یولیله رئیس الکتاب اولمش ملوك اطرافه (101B) عربی و فارسی و ترکی انشا ایله نامه نویس اولمغه قادر کمسنه کرکدر و بالجمله اکر نشانجی و اکر رئیس الکتاب شرع شریفه و قانون منیفه مغایر اولان اوامری تشخیص ایدوب اصلاحه قادر کرکدر . و الحاصل نشانجی و دفتردارلر

17 Since Ahmed reigned from 1012-1026/1603-1617 it is again clear that the copiest made an error here in writing "bin beş" instead of "bin on beş" tarihinde. More precisely the date of the *defterdar* Ahmed Paşa's elevation to the vezirate should be sometime in the previous year, 1014. He is mentioned as holding that rank by Topçular Kâtibi in the following passage:

> "Lakin Baş defterdar olan vezir Ahmed Paşa ol tarihde Rum ilinde hazine tahsilinde ferman-i şerif ile cem' ettiklerinde mustevfa, hazine ile mah-i Ramazan'-i şerifin evasıtında 1014 tarihinde asitane'ye gelirler eda-i hizmet ederler" (Top. Kat. 118a).

و سنجاقلر بکلری بکلربکیلك پایه‌سیله اولمق بر بدعتدر و بدعتلرك قبیحیدر . انلر ینه رفع اولنمق
کرکدر . بو پایه‌نك دولت علیه‌یه چوق ضرری واردر . بو منصبلرك هر بریسی رفیع مقاملردر
کندی عرضلری کافیدر ساخته پایه ایله ترفیعه حاجت یوقدر . باقی .

III

خاص اوطه خدامندن مستقل منصب رؤسی ضبط ایلمك بیاننده‌در .

مهابتلو پادشاه عالمپناه حضرتلرینه لایق و سزا اولان بودر که خدام حرم همایوندن صاحب
فهم و دانش و عاقل و اهل قلم قوللرینه مستقل رؤس ضبط اتدیروب اهل مناصبدن اکر بکلربکیلر
و اکر سنجاق بکلری و سائر اهل مناصبك زمان توجیهلرین آیی و کونی ایله قید اتدیروب حضور
همایونده بر منصب عرض اولندقده اکه مراجعت اولنه و کیم ایدوکی و سبب عزلی معلوم اوله
مناصب بو طریق ایله ضبط اولنمایجق کثرت تبدلاتدن مصون اولماز . و ارباب مناصبك برندن
شکایتجی کلدکده علی الفور عزل اولنمیوب اول شکایتجی الیقونیله و دقت و اهتمام اوزره تفتیش
و تفحص اولنه . اکر ظلمی واقع ایسه جزاسی کوریله بلکه عزل ایله اکتفا اولنمیوب حقندن
کلنه . زیرا منصبلر که مفت و مجانا ویریلوب وقتسز عزلی احتمالی اولمیه . بوندن صکره ظلم
ایدنلردن خیر مأمول دکلدر ازاله‌سی اولیدر . اما هر شاکی‌یه اعتماد اولنمامق کرکدر . عالمده
کذب و دروغ و تزویر و تلبیس غایت چوقدر . حکام ولایت عامهٔ خلقه یرانمق کوچدر . البته
ایکی (102A) خصمك بری برینی شکایته متصدی اولور . ایمدی حقیقته واصل اولوب اندن
جزاسی کورلمك کرکدر . تزویر و تلبیس ایله شکایت ایدنلرك دخی حقندن کلمك کرکدر که
بر دخی شرت ایله کمسنه شکایت اتمیه باب شرتی فتح اتمکدن حذر ایلیه‌لر [18]. و علما مناصبنی
دخی ضبط ایلمك کرکدر و قضاتك مدة عرفیه‌لری ایکی سنه‌در حالا اون سکز ای ضبط
اتدررلر . ایکی سنه ازدر دخی زیاده اولمق کرکدر . و اهل علم اولانلرینه ویریلوب بر کونلری
النمامق کرکدر . و موالینك دخی زمان نصبی زیاده‌جه اولوب مولویتلر اهل فضل اولانلرینه
توجیه اولنمق کرکدر . و الحاصل هر طریقده و هر قلمده کما ینبغی مستقیم و دیندار آدم بولمق
فی الجمله دشواردر . اما طرف شهریاریدن تقیدلر فهم اولیجق ایولر دخی بولنور و کملر
دخی ایویه تقلید ایدر . زیرا ظلم و فساده جرئت ایدمیجك بالضروره مستقیم اولورلر . و درکاه
عالی متفرقه‌لری و چاوشلری و دیوان همایون و مالیه کاتبلرندن التی یدی یوز نفر اولمق لازمدر
و هر بری بکلربکیسنه واروب انلر دخی یوقلیوب مستحق اولانلری و نوبتی کلنلرینك سفر
اتمك اوزره متفرقه‌لقلرین و چاوشلقلرین و کاتبلرین ابقا ایلیوب هر برینك اشکال براتن
ویره‌لر . بو وجه اوزره فرمان عالی صادر اولور ایسه دین و دولته نافعدر . باقی فرمان
شوکتلو پادشاهم حضرتلرینك‌در .

[18] A further reference to this method practiced by the beys and their agents to gain control over a large number of timars is made in an appendix (*lahika*) to Ayni 'Ali taken from an *icmal* register from the *sancak* of Niğbolu:

> "ve subaşıların ve sipahilerin cüz'i behane ile timarları alınmaya, meğer emr olunan hizmet'e varamayalar veya sefer-i Hümayun'a gitmeyeler veyahud Padişahın emrine muhalif edeler veya katl-i nefs etmiş olalar, Katl-i nefs ettikleri dahi sancak beyi ve kadi ile ma'lum olmuş ola" (Risale., p. 104).

IV

خلاف شرع شریف تملیك و اوقافلر ارباب و اصحابنه توزیع اولنمسی بیانندەدر [19].

قدرتلو پادشاه عالمپناه حضرتلرینك معلوم همایونلری اوله كه دفتر اجمالده قلیج قید اولنان
زعامت و تیمار كه حالا بعضیسی قپوجی باشیلره اربەلق و بعضیسی بشمقلق اولوب و بعضیسی
خواص همایونه الحاق اولنمشدر (102B) و بدنی صحتده اولان متقاعدلرك و پیر و اختیار اولوب
قانوندن زیاده تقاعد ویریلنلرك و دلسوزلرده و جوجەلرده و سائر ندمای پادشاهیده و خدمتكار
و كولەلرده اولان زعامت و تیماری عموما فرمان منیف شهریاری ایله حسین پاشا قوللری ارباب
استحقاقه حق عدل اوزره توزیع و توجیه ایدەیور . انشاء الله تعالی بر تیمار صقلنماز جملەسی
ظهوره كلور و آندن ماعدا فتح اولنمش ممالكدن بعضی كمسنەلر سلاطین سلفدن برر طریق ایله
نیجه قرا و مزارع آلوب وقف اتمشلردر . اول مقوله تملیكلر خلاف شرع شریفدر جائز دكلدر .
خلاف شرع شریف اولان وقفده ثواب احتمالی یوقدر ، وبال عظیمدر [20]. مثلا سلطان سلیمان

19 See my comments in the English summary for the reasons why such importance was attached to this question. Several other authors writing at almost the same time also devote long sections of their works to this question and while choosing different points of emphasis arrive at much the same conclusions. While the author of the Veliyuddin telhis chooses as his target primarily the *Darü's - Sa'âdet ağaları* and their excessively large estates, in *Hirzü'l - muluk* the *vezir-i a'zams*, particularly Sokollu Mehmed Paşa, are singled out for blame. (See *Hırzü'l - muluk*, p. 12b-17b). In Aziz Efendi likewise (fol. 129b-130a) it is the vezirs who are principaly blamed. Aziz Efendi recommends that the *vezirs* be reduced to the traditional number of four and that *hass* revenues be assigned to these four *vezirs* only (see above note thirteen). There are also passages in Koçi Bey's *risale* which closely parallel the ideas expressed in this *telhis* from the Veliyüddin *mecmua*.

For instance:

a) on the *vezirs* he makes the following comments:
"onlar dahi nice umura müdahaleye başlayıp, guzat ve mukatele hakları olan nice yüzyıl mukaddem feth olunmuş kura ve mezari' birer tarik ile kimin paşmaklık ve kimin arpalık ve kimin temlik ettirip... sonra her bir tevabi'ine nice timarlar ve zeametler ettirip, erbab-i seyfin dirliklerin kat' ettiler." (Aksüt, p. 31).

b) on the subject of using these revenues to support troops rather than on satisfying the whims of a few:
"Havass-i Hümayun karyeleri ve hilaf-i şer temlikler ve vakıflar mahsulatı—ulufelu kul taifesine tevzi' ve taksim olunsa 40,000-50,000 nefer ulufelerin hazineye koyup tımara çıkarlardı. 40,000 nefer yevmiyesi yirmişer akçadan ...senevi 2,000 yük akçadan ziyade hazineye sai olup, irad masrafa galip olur". (Aksüt, p. 56)

20 Compare Aziz Efendi folio 130a - "ol makule hilaf-ı şer u kanun olan vakıflarda sevab ihtimali yoktur. "The similarity of the language here and in the passage which follows (see note twenty - two below) shows how closely associated

خان علیه الرحمة و الغفران کریمهٔ مکرمه‌لری مهرماه سلطان مرحومه‌یه و رستم پاشایه حددن زیاده مملکتلر هبه ایلیوب وقف ایلمشلردر . حالا مصارف معینه‌سندن غیری بهرسنه یوزر یوك اقجه زوایدی اولوب خالص بیت المال مسلمین ایکن بر الای آدم هوا و هوسنه خرج ایدر وبال عظیمدر . و سابقا دار السعاده اغاسی اولان محمد اغایه سلطان مراد خان ثالث حضرتلری سلستره سنجاغنده واقع . . . اسکله‌سی قرا و مزارعی ایله بر قاضیلق یردر هبه ایلیوب آنلرك دخی اون بش یکرمی یوك اقچه ضایعتی واردر و بوندن اقدم قپو اغاسی غضنفر اغایه جدّ عالیلری سلطان محمد خان ثالث حضرتلری سلانیك سنجاغنده واقع کسندره جزیره‌سن هبه ایلمشدر آنك دخی یوز اوتوز یوك ضایعتی واردر . بو جمله بر بکلربکیلك قدر عسکر اولوردی . مثلا بر قوللرینه توجیه اولنسه جمله اوقافنك جامعلرینك و مدرسه و مکتبلرینك و ظایفی ویریلوب (103A) مرتزقه‌سی تمام ارضا اولندقده اوج بیك نفر مرتب و مکمل کزیده عسکر ایله سفر سفرلیوب شاه عجم عسکری ایله روبرو اولدقده ایکی ساعت یالکز سد اولوب بامر الله تعالی باش باشه جواب ویرلمك ممکندر .

بنم سعادتلو پادشاهم دورت وقفك زوایدندن دین و دولته بو قدر قوت کلمك جائز اولیجق یا سائر خلاف شرع شریف احداث اولنان اوقاف و تملیکدن نمقدار عسکر اولمق کرکدر . ایمدی لایق اولان و سزا بودر که علمای عظامدن قرق اللی اهل فضلی حضور عالیلرینه کتورب سؤال بیوریله که فتح اولنمش ممالکدن دین و دولته لایق خدمتی سبق اتمینلره سلاطین سلف هبه و تملیك ایدوب انلر دخی کیمی جامعلرینه کیمی مدرسه‌لرینه وقف ایدوب شرعا جائزمیدر شرعا جائز اولمیان تملیك حرام صرفدر . عیاذا بالله بسم الله دنیلمز بو تقدیرجه ایکیوز ییلدن برو خلاف شرع شریف احداث اولنان اوقاف اکر سلاطین و اکر وزرا اوقافیدر دقت اوزره کوریلوب زوایدی طرح اولنوب نقوددن مرتزقه وظیفه‌لری ادا اولنوب اعشاری و رعایاسی تیمار ویرسه نقدر عسکر پیدا اولوردی . بونلردن ماعدا خواص همایون دخی علوفه‌لی قول طائفه‌سنه تیمار و زعامت ویرلسه وظیفه ویریلان مال خزینه‌یه قالسه نقدر مال پیدا اولوب مصارفه نقدر خفت کلوردی[21]. سعادتلو پادشاهی بو خیرلو مصلحتلردن منعه سعی ایده‌جکلر وزرای عظامدر که توابعلری زعامت ایچون و خلاف قانون دورت وزیردن زیاده اولان خاصلر ایچون الم چکرلر و کدکلولردر و حرم خاص خذمتکارلری اولان اغالر

the authors of these various *telhis* and books of Advice to Kings were. The authors sometimes quoted almost verbatim from each others' works and often pirated their own phraseology repeating a similar idea in different contexts. However until the extent texts have all been published there can be no thought of solving the problems of authorship, origin of the reform ideas and the historical development of the genre.

[21] Such a measure was indeed carried out by the order of the defterdar Emir Paşa in the year 1061/1651. Naima states, vol. V, p. 70, İstanbul 1283, that Emir Paşa confiscated the salaries (*vazife*) of 30,000 such *duâgûyân* thus considerably reducing the financial burden on the treasury amounting at that time to seventeen million akça yearly. Although the figure of 30,000 is an exaggeration, the figures provided in register 6367 of the *Maliyeden Müdevver Tasnifi* in the Başbakanlık Archives in Istanbul indicates that though their number amounted to only 7,088, the yearly expenses for the year 1064/1054 exceeded thirty - three million akça.

و مقربان پادشاهیدر که کیمی خلاف شرع شریف اولان تملیکلره ناظر اولوب و کمینك زعامتی واردر . (103B) مانع اولنلر عد اولنسه انجق ایکیوز آدمك حظ نفسی ایچون و بیهوده هوا و هوسیچون بویله دولت نازنین مختل و مشوش اولمق انصاف دکلدر[22]. باقی امر فرمان شوکتلو مهابتلو پادشاهم حضرتلرینکدر .

V

عالمك تصحیح اولماسنه خلق اعتقادی بیاننده در .

بنم مرحمتلو پادشاهم ، صغار و کبارك اعتقادی بونك اوزرنه‌در که انشاء الله تعالی بو دولت علیه احیا اولور . زیرا سعادتلو پادشاهمز حضرتلری کندو وجود شریفنی تصحیح ایدوب عدالته یاپشدی . بوقدر زماندن برو بطال اولوب بشمقلق اولان و ندماسنده و سپتلرده اولان زعامت و تیمارلری ارباب استحقاقه توزیع ایلمسنه و کدکلولرك رفعنه و سفره مأمور اولملرینه فرمان عالیشانلری صدور ایدوب انشاء الله تعالی قهار سلطان سلیمك زمان شریفلری کبی عالم حیات تازه بولور . و پادشاهمز حضرتلری جواب شریفلرینه ثابت قدم در تصحیح اولمسنه شبهه‌مز قالمادی . زیرا بوندن معلوم اولدیکه حالا قپودان اولان جعفر پاشا قوللری جانب بحره توجه ایچون رکاب همایونلرین بوس ایلدکده کتخداسی رجا ایدوب سعادتلو پادشاهمك نطق جانبخش حیات افزالری صدور ایلمشکه کتخداك حقنده طرف همایون شرفقرونمدن مسامحه اولیجق والدهٔ مکرمه و محترم کتخداسی و وزرانك کتخدالری و آدملری حقنده دخی مسامحه اقتضا ایدر بو ایسه مستتبع بر معنادر . اکر رضای همایونم یوقدر دیو جواب بیورلش بو معنا میان خلق جهانده شایع اولوب عامهٔ عالم دعای دولت روز افزونلرین پیوسته طاق بر طاق آسمان ایدوب هزار بار شکر خلاق جهان ایلمشلردر همان پادشاهمه (104A) لازم اولان جواب همایونلرنده ثابت قدم اولمقدر . انشاء الله تعالی پادشاهمز حضرتلری ثابت قدم اولیجق کون و مکان حائل اولمیوب دنیا تصحیح اولور . حق سبحانه و تعالی تصحیحنی مقدّر ایلمش اوله . بنم پادشاهم اسلامی اولان حاشا که بویله خیرلو مصلحتدن ال چکه . اکر خاطر کوزه‌دیلوب بو خصوصلرین بعضنده اهمال اولنور ایسه سپاه طائفه‌سی یکرمی سکز بیك آدمدر . سفر اولدقده برر ایکیشر خذمتکاردن اکسك دکلدر . اون بش یکرمی اوتوز خذمتکارلی آدم واردر یتمش سکسان بیك آدم اولور . ارباب تیمار اولمایجق یکیچری قوللری بش اون بیك یایا طائفه مخالفته قادر اولمیوب ضروری انلره تابع اولورلر . یکیچری قوللری تابع اولیجق ارباب تیمار یوقدر که سردار انلره طیانه ینه بلدکلرین اشلیوب هب بو دکلو تدبیر ضایع اولور . لایق و سزا بودر که پادشاه روی زمین حضرتلری سوزلرنده ثابت قدم اولمق کرکدر . خاطر زمانی دکلدر . انشاء الله تعالی پادشاهمز ثابت قدم اولیجق بو دولت علیه آز زمانده تصحیح مقرّردر . حقیقتی بویله .

[22] In a *telhis* from Koçi Bey's first risale the same idea is given the following expression:

"ve ziamet timarı eshabına tevzi''e mani' olup, vilayetin harabına ba'is olanlar hala add olunmak lazım gelirse ancak otuz kırk adam olur ziyade olmaz. Öyle olsa otuz kırk adamın hatırını ria'yet için böyle bir devlet muhtel ve müşevveş olmasını haşa ki sa'adetlü Padişahımız ca'iz göre." (Aksüt. p. 52)

VI

روم ایلنده اولان اوجاق اوغللرینه ارسال اولنه‌جق حکم شریف بیاننده‌در[23].

بنم دولتلو پادشاهم روم ایلی ایالتنده اولان اوجاق اوغللرینه بر حکم شریف ارسال
بیورلمق لازمدر . اول مقوله کوله و خذمتکار و نا مستحق و (سپت) تیمار و زعامتلرین
جست و جو ایدوب و بولوب هر بری واروب روم ایلی بکلربکیسندن استحقاقلرینه کوره
طلب ایدوب آلوب برات اتدیره . شویله که مزبورلرك بولوب طلب اتدکلرین و زعامتلرین
و سائر محلولاتی بکلربکی بولوب کتوره ارباب استحقاقه ویرمیوب سهوا و یاخود (104B)
طمع خام سببی ایله اوجاق اوغللرینه ویرمیوب کندو آدملرینه و بعضی نا مستحق کمسنه‌لره
توجیه اتمش اولور ایسه اول وقت دخی هر بری واروب اول ویریلان تیمار و زعامتی نا مستحق
اولنلرك اوزرلرنده بکلربکی‌یه اعلام ایلیوب طلب ایلیه‌لر . بوندن صکره بکلربکی‌یه اول
تیمار و زعامتی نا مستحق اولنلرك اوزرلرنده ابقا ایدوب اوجاق اوغللرینه ویرمکده عناد
ایدرلر ایسه اول مقوله‌لره کلوب استانهٔ سعادته اعلام ایلیه‌لر که اول طالب اولدقلری زعامت
و تیمار در دولتدن کندولره توجیه اولنوب و . . . غروش خرج راه ویرلدیکندن غیری اول
نا مستحقلرین و کوله و خذمتکارلرین حقلرندن کلندوکندن غیری امر شریفمه مخالف وضع
ایلدیکیچون بکلربکی‌یه دخی جزا و سزاسی ویریله .

خط همایون شوکتمقرون[24]

روم ایلی بکلربکیسی حسین پاشا قوللرینه بر خط شریف لازمدر که بعضی اوجاق
اوغللرینك ارقه‌سی و کمسه‌سی اولمیوب واروب هر بری زعامت و تیمار صاحبی یرلردن بر عنقا
کمسنه‌یه بر خذمت اتمکله اوزرینه بر تیمار برات اتدیروب لکن اول تیمارك محصولن کندو

[23] The question of preventing illegitimate outsiders (*ecnebi*) from attaining a timar assignment through false pretences is taken up in the following places to name a few only:

a) Âli, *Nasihat al - Selatin*, 89a-92a

b) Cevdet Telhis (see text supera).

c) 'Ayn-i Ali, Kâvanin, pp. 70-75/Fâtih 3497, f. 30a-36b, Although in general this manuscript follows the plan of the printed version an additional chapter on abuses and tricks by which timars were assigned to persons who were legally ineligible is included This chapter is entitled "ziamet ve timar hususunda vaki' olan ihtilale ba'is ne olduğun beyan eder,"

d) Hirz'ül - mülük, 41b - 50b, section on *mir-i miran*.

e) Aziz Efendi, 135a - 135b

f) Reis'ül - Küttab 1004, pp. 154a - 159b. (see note 24 below).

The prevention of inaccurate or falsified records of timar assignments was naturally the first step in reviving the timar-based provincial army and thus is fully treated by most of the reform group authors of Advice to Kings.

[24] Copies of other correspondance recording the details of the orders sent to Hüseyn Paşa and the instructions which he was given concerning how to carry out the timar inspections in Rumeli are to be found in Reis'ül - Küttâb 1004, 154a-

کندوسی آلوب حالا یوقلمه فرمان اولنمغله براتی اول اوجاق اوغلنه ویروب یوقلمه‌یه کوندرر[25].
بکلربکی قوللری اول مقوله‌لره دخی محکم تقید و اهتمام ایلیه و اول برات ایله یوقلنان کسنه
صحیح اوجاق اوغلی اولوب مستحق اولدیغنی الای بکیسی و زعما و ارباب تیماری شهادت
ایلدکلرنده دخی کیرو اسکی صاحبی علاقه اتمیوب اول تیماردن قصر ید اتمك ایچون اول
اوجاق اوغلنه اول تیمار و زعامتدن دخی ایوسی توجیه ایدوب (105A) اول تیمار اجاره ایله
اولدیغنه بناء آخره توجیه ایلیه .

خط همایون میمنت مقرون

و بر خط شریف دخی لازمدر که مشار الیه حسین پاشا دوشن محلولاتی و سپت تیمار و زعامتی
من بعد کندونك اوغللرینه و سائر توابع و لواحقنه علوفه‌لری دخی اولدیغی تقدیرجه سوء ظنه
سبب اولمامق ایچون و کندو آدملرینه توجیه اتمکله سائرلرینه دخی مسامحه لازم کلممك
ایچون توجیه اتمیوب مقدما فرمان اولنان خط شریف موجبنجه یرلو بلوك خلقنه و اوجاق
اوغللرینه توجیه ایلیه[26]. شویله که امر شریفه مخالف حسین پاشا کندونك اوغللرینه و سائر
توابع و لواحقنه بر زعامت و تیمار توجیه ایلدوکی مسموع همایون اولور ایسه بر وجهله
عذرك مقبول و جوابك مسموع اولمق احتمالی یوقدر . صکره ندامت فائده ویرمز دیو خط
لازمدر[27].

159b. The most typical of the five documents copied in this *mecmua* is the appointment berat granted to Hüseyn Paşa (Reis'ül - Küttâb 1004, f. 158a - 159b) in the first part of Muharrem 1042/late July 1632, a short quote from which follows:

"ve hin-i yoklamada ve su'alde aharın beratı ile gelip hile ve al edenlerin ve ecnebiliklerin zahir olanların ve yoklama ahirine değin mahalline varıp yoklamayanların ve tevaif-i mezbureden fevt olanların ziamet ve timarları Rumilinde sakin ulufelu kullarından talib olanlara ulufeleri bedeli... üzere tevcih edip,—."

[25] The same abuse is referred to in *Hirz al - muluk* on f. 46a in the following passages "Mesela bir kimesne hem yarar ve hem sahih sipahizade olsa amma fakir olup beylerbeyi'ye murad üzere rüşvet vermeğe kudreti olmazsa ömrü mülazimet ile geçer, timar almak ihtimali yoktur Amma bir maldar ecnebi timara duhul etmek dilerse, beylerbeyi ve defterdar kethudası, ve defterdar hallu haline göre rüşvet" and

"Ecnebiler mal kuvveti ile timara duhul edip, sipahizadelerin ve eli emirlülerin ekseri fakir olmağla, fakir na - murad gezerler".

On the question of weathly timar holders sending others in their place to do their required military service see Cevdet Telhis (lines 20-28) and 'Aynı' Ali, Fatih 3497 MS, fol. 33a-33b.

[26] Compare Aziz Efendi, folio 135a where rather than openly accusing Hüseyn Paşa of deliberately misappropriating timars for family and personal friends, says rather that he put too much trust in the claims of and reports of his *alay beys*.

[27] To show the extent of the favoritism and nepotism practiced by many beys in the assignment of timars, 'Ali gives the example of the Beylerbeyi of Aleppo who assigned timars to his retinue totaling to a value almost as great as his own income :

VII

انشاء الله تعالى اناطولى يقهسنده واقع اولان ايالتلرك زعامت وتيمارلرى تصحيح اولمسى بياننده‌در.

بنم حميتلو پادشـاهم بالاده ذكر اولنديغى اوزره روم ايلى بكلربكيسـنه خط شريف و اوجاق اوغللرينه امر همايون ارسال اولندقدن صـكره انشاء الله تعالى جمله سـپت تيمارلرى ميدانه چقوب روم ايلى عسكرى مكمل اولور . لكن اناطولى و سائر ايالتلرده اولان زعامت و تيمارلر بلوك خلقنك خوفندن طلب اتمكه قـادر اولمامغله تصـحيح مشـكل اولوب حـالا اناطولى يقهسنك بكلربكيلكلرى زعامت و تيمار صـاحبلرى اولمغله روح سز قالبه دونمشـدر . بونك دخى علاجى بودركه روم ايلى بكلربكيسى روز حضره‌دكين روم ايلنى تصـحيح ايلدكدن صـكره روم ايلى عسـكرى ايله (105B) و زعـامت و تيماره طـالب اولان اوجاق اوغللريندن نيجه بيك عسكر ايله دفتر خانهٔ همايونى آلوب قونيه‌يه واروب اول اطرافده اولان بكلربكيلرى دخى يانه كتوروب درنك اتدوكندن صـكره منوال مشروح اوزره يوقلنمغه مباشرت اتمك كركدر . بلوك خلقندن سپت تيمار(ى) اولنلر و خذمتكارلرى اوزرنده زعامت و تيمارلرى اولان كمسنه زور ايله تيمار و زعامت خلاصـنه قادر اولميوب روم ايلى عسـكرى قوتيله اناطولى يقاسنده اولان زعـامت و تيمارلرى دخى ميدانه چقوب عسـكر مكمل اولمغله كيرو ممالك محروسـه‌لرى تازه حيات بولوب اندن صـكره بلوك خلق و سـائر طوايف عسـكر پادشـاهمك امر شريفلرينه قديمدن اوله كلدوكى اوزرينه مطيع و منقاد و بكلربكيلرك قپولرى مكمل اولوب هر جـانبه سـفر همـايونلرى اولور ايسـه بعون الله تعـالى دين و دولته و عرض (و) ناموس سـلطنته نافع اولان وجهله خذمتلر و نيجه خيرلو مصـلحتلر كوريله . حقيقت حال بو منوال اوزره‌در . باقى فرمان شوكتلو عظمتلو مهابتلو پادشاهم حضرتلرينكدر .

سعادتلو كرامتلو ولايتلو پادشاهمه لازم اولان احوال بياننده‌در.

(105B - 107B)

(See Ali Kemal Aksüt; *Koçi Bey Risalesi*, Istanbul 1939, Telhis No. XVIII, pp. 65 - 67).

CEVDET TELHİS

K 52

سـعادتلو و شـوكتلو پادشاهم سـلاطين سـلف بونجه قلعه و مملكتى زعما و ارباب تيمار قوللرى ايله فتح ايلمشلردر . و زعما و ارباب تيمار مكمل ايكن اعداء دين ايله هر قنده مقابل

"Bu fakir... Haleb defterdarı iken... Karamandan... mir-i mirân-i vilayet-i Halebin on kerre yüz bin ile kendi vilayeti mukarrer iken, ikinci seneye varınca sekiz kere yüz binle adamlarının timar ve ziameti mükemmel oldu. ('Ali - *Nasihâtu's - selâtin* folio 89b)

اولديلر ايسـه بعناية الله تعـالى يوز اقلقلرى واقع اولوب قپو قوللرينه احتياج يوغ ايدى . بعده اول غزات مسـلمينلرك زعـامت و تيمارلرك اكـابر اعيـان وسـاير ديرلكلره متصرّف اولنلر خصوصا بلوك خلق خذمتكارلرينه و ازادسز كوله‌لرى اوزرينه الوب برات ايلمشلردر. ايچلرنده ادم واردر كه بش اون زعـامت و تيمارلرى الوب چوغنك موجود الاسم و معدوم الجسم اولوب و اداميسى اولنلرك جبه و جوشن يرينه عبا و كبه كيدوروب سفر همايون واقع اولدوقجه بر ايكى بيك اقچه خرجلق ويروب بر سمرلو باركير ايله سـفره كوندروب زعامت و تيمار وجه مشروح اوزره يغما و پايمال اولمغله اعداء دين فرصت بولوب بيك تاريخندن برو نيچه قرالى ممالكدن اوتوز قرق پاره قلعه ايله پلنقه الوب الى هذالان اللرنده در . شاه كمراه دخى بونجه ايالتلرى قبض ايدوب يالكز كنجه و شروان مملكتندن بر مصر حزينه‌سى سنه‌ده در دولته كلوب واصـل اولوردى . با خصـوص بغداد قلعه و مملكتى و امام اعظم حضرتلرى و سـاير امامل و اوليالر مقاملرى و سنهٔ سـابقه‌ده اوتوز قرق بيك امت محمد بغداد سـفرنده هلاك اولوب بونجه جبه‌خانه و طوب و توفنك و بونجه چادر و اوطـاغلر و اسبابلر قـالوب قزلباش بدمعاش النده قالمشـدر و جلالى اشـقياسى دخى اناطولى ولايتين يغما خراب ايلديلر و قزاق فتنه‌سى قره دكز ياليلرين يكى كويى و نيجه بغچه‌لر احراق بالنار ايدوب توتونلرين جمله استانبول خلق كوروب و اول فتنه‌نك شرندن بوغازه قلعه‌لر بنا اولنوب بو مصـيبت عبرت نمـاى عالم دكلميدر [28]. بو تقديرجه عـالمك تصـحيحى سـعادتلو و عظمتلو پادشـاهمزه فرض اولمشدر .

دولتلو پادشـاهم سـپتلرده اولان زعامت و تيمارلر يالكز يوقلنمق ايله ظهوره كلمز و ممكن دخى دكلدر . زيرا اكابر اعيان و سـايرلرى خذمتكـار و كوله‌لرينه لباس كيدوروب و براتلرى اللرينه ويروب جمله‌سى موجود يوقلدوب حتى بيك اون بر تاريخنده يمشـجى حسن پاشـا زماننده و بعده يكرمى ايكى تاريخنده نصـوح پاشـا عصرنده، زعـامت و تيمارلر سپتلردن اخراج و مسـتحقينه توزيع اولنماسى بابنده خط همايون سعـادت مقرون صـادر اولدقده وزير مشـار اليه حسن پاشـا و محمود پاشـا استانهٔ سـعـادت طرفندن توزيع و توجيه ايتملريله اول تصحيحى ظهوره كلمدى و نصـوح پاشـا دخى روم ايلنده واقع اولان زعما و ارباب تيمارى محروسـهٔ ادرنه‌يه كتوردوب محل يوقلمه‌ده خذمتكـار و كوله‌لر دخى براتلرى ايله موجود يوقلنماغله بر تيمار ظهوره كلمدى . بو دفعه دخى يالكز يوقلانجق زعـامت و تيمارلر سـپتلردن چقماز . و الا انشـاء الله تعالى تصـحيحى بو وجهله ميسر اولور كه هر ايالتك بكلربكيسـنه فرمان اولنه و بكلربكيلر دخى محلنه واروب توزيع و توجيه ايليه‌لر . زيرا هر ايالتده و سنجـاقلرده سـاكن اولان قديمى اوجاق ارلرى اولوب سپاهى زاده اولنلر ظـاهر و معلوم اولور و ايل اسامه‌سينه اولان اجنبى و خذمتكار و كوله‌لرى اوزرنده اولوب اغالرى ضـبط ايلدوكلرى زعـامت و تيمارلر دخى كوندن عيان و معلوم اولور . اولمقوله‌لرك زعـامتى (و) تيمارلرى ارباب اسـتحقـاقه توزيع و توجيهى بابنده فرمان عـاليشـان صـادر اولدقده اوغول

[28] Compare Aksüt, pp. 49-50:
"ve Karadeniz tarafından dahi Kazak-i bi-ʿak zuhur edip". Yeniköy ve nice bahceleri ihrak-ı bi'n-nar ve emval-i müslimin garet ve hasaret eyledi ve şerr ü şürurları defʿ için Boğazda kaleler yapılıp, İstanbul etrafı muhafaza olunmak lazım geldi."

باباسن و قرنداشنى قتلانميوب الغار ايله كلوب بر تيماره اون ادم ياپشوب بو زعامت و تيمار
اجنبى و خذمتكار و كوله‌لر اوزرنده در ديو طلب ايدرلر بو تقديرجه بر تيمار صاقلنمق ممكن
دكلدر و بكلربكيلر دخى بر تيماری‌نا اهله ويرمكه قادر دكلدر . ان شاء الله تعالى جمله‌سى
مراد اوزره ظهوره كلور[29] و جميعا اهل اسلامك دخى اتفاق بونك اوزرينه دركه مادامكه
زعما و ارباب تيمار ظهوره عالم بر وجهله تصحيح اولماز و اعداء دينه جواب
ويرلمز . اول اجلدن بو خصوصه زياده سعى و اقدام و تقيد شريف بيورلمسى بابنده هر وجهله
سزاوار دين و دولتدر .

[29] The wholesale "borrowing" in this passage again shows how interdependent the authors of Advice lite·ature were. (See note twenty above). The passage in Aksüt beginning on page 53 with the phrase:

> "Hatta 1011 tarihinde Yemişçi Hasan Paşa vezir-i a'zam" iken, ba'dehu 1022 tarihinde Nasuh Paşa vezir-i a'zam iken zeamet ve timar sepetlerinden ihraç, ve erbab-ı istihkaka tevzi' olunması babında hat-i hümayun-i sa'âdet - makrun sadır oldukta... cümlesi mevcud yoklamağla bir timar zuhure gelmedi"

and ending on page 54 with the words:

> "bir timara on adem yapışıp.., inşallah... bir timar saklanmayıp cümlesi zuhura gelir".

follows almost word for word the corresponding passage in the Cevdet Telhis, See supra lines 23-38).

PARTIAL LIST OF WORKS CITED AND ABBREVIATIONS

KAVANİN - Ayn-i ALİ, *Kâvanin-i Al-i Osman der hulasa-i mezamin-i defter-i Divan*, İstanbul 1280

RİSALE - Ayn-i ALİ, *Risale-i vazife - harân ve meratib-i bendegân-i Al-i Osman*, İstanbul 1280

FATİH 3497 " " " untitled manuscript of the kâvanin in the Süleymaniye Library, Fatih No. 3497

AZİZ EF. - Aziz Efendi (?), *Kânunnâme-i Sultani li-Aziz Efendi*, Berlin Staatsbibliotek MS Or. No. 1209, fol. 124-136

HIRZ - Anonymous, *Hirzü'l - mülük*, Süleymaniye Library, Hacı Mahmud Efendi No. 4974

AKSÜT - Koçi Bey, edited by Kemali Aksut, *Koçi Bey Risalesi*, İstanbul 1939

KİTAB-İ MÜS. Anonymous, *Kitab-i Mustetâb* ed. Yaşar Yücel, Ankara 1974

REIS'ÜL - KÜT., *Münşeat Mecmuası*, Süleymaniye Library, Reis'ül - küttab No. 1004

ÂLİ - Mustafa Âli, *Nasihatü's - selatin*, Süleymaniye Library, Fatih No. 3522

NAİMA - Mustafa Naima, *Tarih*, İstanbul 1280 (çerçeveli), İstanbul 1283 (çerçevesiz)

TOPÇULAR, Topçular Kâtibi 'Abdulkadir Efendi, *Tarih*, Süleymaniye Library Esad Efendi No. 2151

دیکر تلخیصدر.

سعادتلو و یوجه همتلو پادشاهم صاغ اولسون بو دکلو فسادك و حزینه‌نك و رعایا و مملکتك تلفنه سبب رشوت اولمشدر . رفع اولمیه عدالت و عالم تصحیح اولماز . و ارتشانك دفعی و رفعی ان شاء الله تعالى بو وجهله میسر اولور که ممالك محروسه ده واقع اولان ایالت و سنجاقلری مستقیم اولوب یولیله کلمش یرار و نامدار اولان بکلربکی و سنجاق بکلرینه مؤبد احسان اولنه بعده رکاب همایونلرنده بر کناهی و عظیم جرمی صادر اولنلرك بحسب الشرع و القانون محکم حقلرندن کلنه و موالیء عظام و قضات افندیلر داعیلری امتحان ایله نا اهل اولنلری اخراج و منصبلری اهل علمه و اهل فضله ویریله و مدتلرندن والا بر کونلری النمیه دیو فرمان و اجرا بیوریلور ایسه راشیلر ارتشاء کیملره ویرور و یاخود مرتشیلر رشوتی کیمدن الابیلور . بو تقدیرجه ارتشا بالکلیه دفع و رفع اولور . و حاکملر دخی عادل اولور . و حاکملر عادل اولیجق رعایایه ظلم و تعدّی اولماز . و یکرمی اوتوز سنه‌دن بری محروسهٔ استانبول و ادرنه و بروسه و سایر شهرلر و قصبه‌لردن کلوب توطن ایدن رعایا و برایا کیرو وطنلرینه عودت ایدرلر و اولاد انسابلر ایله کیجه و کندز دولت پادشاهی یه خیر دعالر ایدرلر . . . میسر ایلیه .